

Електронний журнал «Ефективна економіка» включено до переліку наукових фахових видань України з питань економіки (Категорія «Б», Наказ Міністерства освіти і науки України № 975 від 11.07.2019). Спеціальності – 051, 071, 072, 073, 075, 076, 292.
Ефективна економіка. 2025. № 8.

DOI: <http://doi.org/10.32702/2307-2105.2025.8.44>

УДК 636.5:338.45:502.131.1

*А. О. Сітковська,
д. е. н., професор кафедри економіки,
Дніпровський державний аграрно-економічний університет
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-1892-6314>
М. А. Полегенька,
к. е. н., доцент кафедри економіки,
Дніпровський державний аграрно-економічний університет
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-5866-668X>
О. В. Гонайца,
здобувач групи МгЕКз-1-24,
Дніпровський державний аграрно-економічний університет
ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0005-2795-9128>*

НАПРЯМИ ПІДВИЩЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ ЕФЕКТИВНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ ПТАХІВНИЦТВА В УМОВАХ СТАЛОГО РОЗВИТКУ

*A. Sitkovska,
Doctor of Economic Sciences
Dnipro State Agrarian and Economic University
M. Polehenka,
PhD in Economics, Associate Professor,
Dnipro State Agrarian and Economic University
O. Gopaitsa,
Student group МгЕКз-1-24,
Dnipro State Agrarian and Economic University*

DIRECTIONS FOR INCREASING THE ECONOMIC EFFICIENCY OF POULTRY ENTERPRISES IN THE CONDITIONS OF SUSTAINABLE DEVELOPMENT

У статті розглянуто актуальні питання забезпечення продовольчої безпеки України в умовах глобальних викликів, зокрема зростання чисельності населення, кліматичних змін та наслідків повномасштабної війни. Особливу увагу приділено стратегічному значенню галузі птахівництва як ключового елементу аграрного сектору, що має вагомий потенціал у зміцненні внутрішнього ринку та розширенні експортних можливостей. Зокрема визначено, що птахівництво має низку об'єктивних переваг порівняно з іншими галузями тваринництва: короткий виробничий цикл, високу біологічну продуктивність птиці, нижчі витрати на утримання та годування, гнучкість адаптації до умов ринку. Саме ці характеристики дають змогу ефективно модернізувати галузь і забезпечити її відповідність міжнародним стандартам.

Досліджено сучасний стан та динаміку розвитку підприємств птахівництва, зазначивши вплив воєнних дій на функціонування галузі, порушення логістики, зміну структури виробництва та інвестиційні тенденції. Зроблено акцент на необхідності трансформації птахівництва в бік сталого розвитку через модернізацію виробничих потужностей, впровадження енергоефективних технологій, використання відновлюваних джерел енергії, організацію екологічно безпечного поводження з органічними відходами, а також розвиток органічного птахівництва як перспективного напрямку. Окрему увагу приділено ролі біогазових станцій у зниженні витрат, енергетичній незалежності та екологізації виробництва.

У статті запропоновано шляхи підвищення економічної ефективності підприємств птахівництва шляхом поєднання інноваційних технологій, екологічних практик та соціальної відповідальності. До таких практик належать автоматизація виробничих процесів, застосування сучасних технологій у вирощуванні, переробці, транспортуванні продукції, оптимізація кормової бази, використання альтернативної енергетики. Зменшення залежності від традиційних енергоресурсів дозволить знизити собівартість продукції, покращити її конкурентоспроможність і зменшити

вплив на навколишнє середовище. Підкреслено, що сталий розвиток галузі дозволить не лише покращити конкурентоспроможність української продукції на світовому ринку, але й сприятиме зміцненню продовольчої безпеки, створенню робочих місць та покращенню якості життя населення.

У статті розглянуто актуальні питання забезпечення продовольчої безпеки України в умовах глобальних викликів, зокрема зростання чисельності населення, кліматичних змін та наслідків повномасштабної війни. Особливу увагу приділено стратегічному значенню галузі птахівництва як ключового елементу аграрного сектору, що має вагомий потенціал у зміцненні внутрішнього ринку та розширенні експортних можливостей. Автори дослідили сучасний стан та динаміку розвитку птахівничих підприємств, зазначивши вплив воєнних дій на функціонування галузі, порушення логістики, зміну структури виробництва та інвестиційні тенденції. Визначено, що попри складну соціально-економічну ситуацію, галузь демонструє стійкість завдяки зусиллям як держави, так і приватних виробників. Зокрема, збереження експортних каналів, створення нових логістичних маршрутів, зосередження виробництва в більш безпечних регіонах, а також активне залучення міжнародної технічної допомоги стали важливими чинниками підтримки птахівничого бізнесу. Проте темпи зростання залишаються недостатніми для повного відновлення довоєнного рівня.

Зроблено акцент на необхідності трансформації птахівництва в бік сталого розвитку через модернізацію виробничих потужностей, впровадження енергоефективних технологій, використання відновлюваних джерел енергії, організацію екологічно безпечного поводження з органічними відходами, а також розвиток органічного птахівництва як перспективного напрямку. Окрему увагу приділено ролі біогазових станцій у зниженні витрат, енергетичній незалежності та екологізації виробництва. У статті запропоновано шляхи підвищення економічної ефективності підприємств

птахівництва шляхом поєднання інноваційних технологій, екологічних практик та соціальної відповідальності. Підкреслено, що сталий розвиток галузі дозволить не лише покращити конкурентоспроможність української продукції на світовому ринку, але й сприятиме зміцненню продовольчої безпеки, створенню робочих місць та покращенню якості життя населення.

Ключові слова: *птахівництво, економічна ефективність, продукція птахівництва, сталий розвиток, продовольча безпека.*

Keywords: *agricultural enterprise, efficiency, effect, effectiveness, costs, economy.*

Вступ. Проблема продовольчої безпеки в наш час є однією з найактуальніших та чи не найбільш обговорюваних, адже ця тема не втрачає свого значення та ваги, враховуючи ситуацію як в нашій країні, так і в цілому у світі [1 - 3]. Щороку кількість країн, які гостро стикнулися з цією проблемою нестримно зростає, що пов'язано в першу чергу зі зростанням населення, виснаженням і вичерпуванням природних багатств і ресурсів, а відтак і погіршенням якості (родючості) ґрунтів, змінами клімату від антропогенної діяльності і воєнними конфліктами та війнами [4].

Кожна держава повинна бути гарантом продовольчої безпеки, адже це є однією з першорядних її функцій і обов'язковим соціальним орієнтиром економіки, оскільки лише за державного контролю можна налагодити не лише виробництво потрібної кількості продовольчої сировини й відповідно товарів і продуктів, а й подбати про накопичення та запас продовольства.

На жаль, аналіз крайніх досліджень у сфері продовольчої безпеки свідчить про невтішний нинішній стан й прогноз на майбутнє щодо цього питання, адже порівнюючи індекс національної продбезпеки з таким же у країнах Європи й світу, отримуємо низькі негативні показники. Тому постає важливе питання стосовно підвищення рівня продовольчої безпеки нашої держави за рахунок удосконалення існуючих механізмів діяльності всього

аграрного сектору й вітчизняного агробізнесу, адже саме ці сфери є ключовими у вирішенні даного питання.

Варто зазначити, що проблема продовольчої безпеки вже давно набула глобальності і у «Цілях сталого розвитку ООН» чітко окреслено найголовніші тези щодо забезпечення продовольчої безпеки. При цьому варто орієнтуватися на такий узагальнюючий показник як індекс продбезпеки або глобальний індекс продбезпеки, який є найвищим у США, Канаді, країнах Європейського Союзу, а найнижчим у африканських країнах та близькосхідних, де велика частина населення, як не прикро це озвучувати, й досі страждає від голоду. Щодо нашої держави, то нам необхідно працювати у напрямі удосконалення законодавчого регулювання даного питання й сконцентруватися на науково-обґрунтованому підході до його вирішення, враховуючи ще й, так би мовити «нововиникші» фактори, пов'язані з повномасштабним вторгненням [5 - 7].

Птахівництво в Україні є важливою галуззю сільськогосподарського виробництва з великим потенціалом для подальшого розвитку та забезпечення економічних і продовольчих потреб країни. До недавнього часу галузь птахівництва в нашій державі була найефективнішою, найдинамічнішою та найуспішнішою серед інших сфер національного агробізнесу. Кардинально на ситуацію на вітчизняному ринку продукції птахівництва вплинула війна в нашій державі, починаючи з 2014 року, а, починаючи з 2022 року, повномасштабне вторгнення росії на територію України – спостерігалася негативна тенденція щодо припинення діяльності великої кількості птахогосподарств, а від того і скорочення поголів'я птиці, зменшення кількості виробництва яєць та м'яса, адже птахівництво в нашій державі стикнулося з цілою низкою супутніх проблем у зв'язку з жахливими подіями в нашій державі. Зокрема, окупація областей України, обстріли, порушення логістики та активна мобілізація чоловіків до ЗСУ є викликами для стабільної роботи підприємств. В умовах воєнного стану галузь

стикається з численними загрозами, які вимагають невідкладної уваги та вирішення.

Швидкий розвиток птахівництва є закономірністю, оскільки галузь найбільш продуктивна в тваринництві, при цьому має відносно невисокі затрати на працю та корми. Зростання експорту м'яса птиці свідчить про конкурентоспроможність українських виробників на міжнародних ринках. Проте, важливо враховувати, що темпи росту виробництва продукції птахівництва в Україні наразі залишаються низькими, що може вплинути на економічну ефективність галузі. Тому актуальним є обґрунтування напрямів стійкого розвитку підприємств птахівництва для забезпечення стабільного та прибуткового функціонування цієї галузі, а також забезпечення потреби внутрішнього і зовнішнього ринків необхідною білковою продукцією, особливо в умовах воєнних дій.

Аналіз ключових досліджень і публікацій. Багато науковців приділяли увагу аналізу тенденцій розвитку птахівництва, якості продукції, конкурентоспроможності підприємств, інноваційним аспектам галузі, експортному потенціалу, а також чинникам, що впливають на діяльність підприємств у цьому секторі. Зазначимо, зокрема, таких, як: І. Баланюк, Л. Войцехівська, Т. Голубенко, В. Голюк, В. Лаготюк, П. Матковський, Д. Неміш, Л. Сас, І. Салькова, Л. Селіверстова, О. Скоромна, О. Шанін, Д. Шеленко та ін. Безперервні зміни в виробництві продукції птахівництва, зумовлені впливом як низки зовнішніх, так і внутрішніх факторів, вимагають подальших досліджень та аналізу перспектив їхнього сталого розвитку. Це необхідно, перш за все, для стабільного постачання продукції на цільові ринки, а також забезпечення продовольчої безпеки нашої країни, що особливо є важливим в сучасних нестійких умовах господарювання.

Метою статті є обґрунтування стратегічних напрямів підвищення ефективності підприємств птахівництва на основі принципів сталого розвитку, що включають економічну доцільність, екологічну безпеку та соціальну відповідальність.

Результати дослідження. Птахівництво є одним із ключових секторів сільського господарства України, що забезпечує значну частину внутрішнього ринку м'яса і яєць, а також має великий експортний потенціал. Військові дії значно вплинули на галузь, особливо в регіонах, де були сконцентровані основні виробничі потужності. Проте, більшість великих виробників відновили роботу, і ринок поступово стабілізується. М'ясо птиці є найбільш споживаним видом м'яса в Україні, і його виробництво підтримується як внутрішнім попитом, так і експортними можливостями.

Ринок м'яса птиці в Україні демонструє ознаки адаптації до нових умов, зокрема завдяки підтримці державних та міжнародних програм, спрямованих на відновлення аграрного сектору. Продукція багатьох українських виробників користується попитом за кордоном, особливо на ринках Європейського союзу та Близького Сходу, що створює додаткові можливості для експорту. Одночасно внутрішнє споживання залишається стабільним, оскільки м'ясо птиці залишається доступним та відносно недорогим джерелом білка для населення. Логістика ринку птахівництва в Україні стикається з численими викликами через порушення традиційних транспортних шляхів, особливо у південних і східних регіонах. Для забезпечення експорту м'яса птиці активно використовуються західні прикордонні пункти та альтернативні маршрути через європейські країни. Виробники впроваджують нові логістичні стратегії, включаючи збільшення кладських потужностей у безпечних регіонах, щоб гарантувати безперебійне постачання продукції на ринки

Інвестиції в галузь птахівництва в Україні продовжують зростати, незважаючи на виклики, пов'язані з безпекою та економічною нестабільністю. Великі підприємства спрямовують кошти на модернізацію обладнання та покращення виробничих процесів, щоб підвищити ефективність та зменшити витрати. Зокрема, акцент робиться на автоматизацію, що дозволяє оптимізувати роботу підприємств і підвищити якість продукції.

Інфраструктура галузі птахівництва зазнала значних змін, зокрема через пошкодження логістичних шляхів і складських приміщень у зонах бойових дій. Проте підприємства поступово відновлюють інфраструктуру та адаптуються до нових умов. Важливим елементом є модернізація виробничих потужностей, включаючи оновлення технологій переробки та зберігання продукції, що сприяє підвищенню якості та безпеки м'яса птиці. Крім того, підтримка від міжнародних організацій і донорів допомагає розвивати та розширювати логістичну мережу, що важливо для забезпечення стабільного постачання як на внутрішній, так і на зовнішній ринки. Також великі виробники активно інвестують у будівництво нових комплексів і модернізацію існуючих, щоб відповідати сучасним стандартам якості та ефективності. Окрім цього, розробляються альтернативні логістичні маршрути для експорту, що зменшує залежність від традиційних портових шляхів, які постраждали від військових дій.

Попит на українське м'ясо птиці на зовнішніх ринках залишається стабільно високим, особливо в країнах Європейського Союзу, близького Сходу та Південно-Східної Азії. Завдяки конкурентній ціні та високим стандартам якості українська продукція стає привабливим вибором для іноземних імпортерів. Українські виробники активно адаптуються до вимог міжнародних ринків, впроваджуючи сертифікацію, яка відповідає європейським і міжнародним стандартам безпеки харчових продуктів. Це дозволяє розширювати географію експорту, що у свою чергу, підтримує розвиток галузі та забезпечує надходження валюти в економіку країни.

Птахівництво є важливим сегментом продовольчого ринку України, яка вже пережила складні карантинні обмеження 2020 року і, на жаль, наразі знаходиться в стані війни. Тож сільське господарство зазнало великих втрат в усіх напрямках. Птахівництво в Україні демонструє стійкість і позитивну динаміку, незважаючи на труднощі, з якими стикається галузь. Очікується, що виробництво м'яса птиці продовжить зростати, зберігаючи стабільність на внутрішньому ринку і розширюючи можливості експорту. За підсумками 2024 року, темп росту виробництва м'яса птиці в Україні був близько 5%, що

є вищим за середні показники для світу та країн, що розвиваються. Прогнозується, що до 2033 року Україна зможе подолати довоєнний рівень виробництва з середньорічним темпом зростання 1,1%, досягнувши обсягів у 1,372 мільйона тон м'яса. Частка експорту в загальному обсязі виробництва знизилася до 37,2% в минулому році. Ціни на м'ясо птиці залишаються нижчими за світовий рівень, що сприятиме підтримці попиту як на внутрішньому, так і на зовнішньому ринках.

Розвиток птахівництва в Україні, перш за все, пов'язаний зі створенням потужних промислових спеціалізованих підприємств. Разом з тим, ведення птахівництва у фермерських і присадибних господарств населення є важливим елементом підвищення ефективності їх діяльності конкурентоспроможності та сталого розвитку. Створення і збереження вітчизняних ресурсів птиці та їх широке використання у виробництві має забезпечити надійну виробничу базу для зазначеного сегменту виробників продукції птахівництва, на який припадає біля 20% виробництва м'яса птиці і 45% яєць.

Сталий розвиток підприємств птахівництва передбачає забезпечення їхньої довгострокової економічної, соціальної та екологічної ефективності. Це включає в себе оптимізацію виробничих процесів, збалансоване використання ресурсів, зниження негативного впливу на навколишнє середовище, забезпечення добробуту тварин та створення позитивного соціального впливу.

Зокрема, птиця, яку утримують та вирощують заради мяса, пір'я або яєць є ефективним джерелом даної продукції в харчовій промисловості. Продовольчі потреби людини займають тут першочергове місце. Надзвичайно важливим є аспект пов'язаний з кормами та продуктами харчування. Птиця є частиною кругообігу поживних речовин. В ідеалі, найкращим є утримання та вирощування птиці з мінімальним використанням праці та ресурсів. Для покращення вирощування та умов утримування птахів, зменшення впливу на навколишнє середовище та підвищення стійкості даного сектору набувають

популярності такі виробничі системи: органічне птахівництво; вільний вигул; менша щільність птиці.

Екологічні ініціативи в птахівництві, в контексті сталого розвитку, стають все більш актуальними у контексті глобальних змін клімату, збереження біорізноманіття та зростаючої уваги споживачів до екологічної відповідальності виробників. Впровадження таких ініціатив може підвищити конкурентоспроможність підприємства, зміцнити його репутацію та відкрити нові ринки. Органічне птахівництво (вирощування птахів без використання антибіотиків, гормонів та генетично модифікованих кормів; використання натуральних методів профілактики хвороб); системи управління відходами (впровадження технологій переробки пташиних відходів у біогаз або органічні добрива; мінімізація викидів шкідливих речовин у навколишнє середовище); енергоефективність та використання відновлюваних джерел енергії (встановлення сонячних панелей та вітрових турбін для забезпечення птахоферм електроенергією; оптимізація систем вентиляції та обігріву для зниження енергоспоживання); збереження водних ресурсів (використання систем збору та очищення дощової води; впровадження технологій зворотного осмосу для очищення та повторного використання води); біорізноманіття та природоохоронні програми (сприяння збереженню місцевих видів птахів та їхніх природних середовищ проживання; створення «зелених зон» на території птахоферм для підтримки екосистеми); екологічна сертифікація (отримання міжнародних сертифікатів, які підтверджують екологічну відповідальність підприємства; залучення до екологічних програм та ініціатив на національному та міжнародному рівнях).

Галузь органічного птахівництва є однією із найбільш перспективних щодо розвитку виробництва органічних продуктів в Україні в умовах сталого розвитку. Останніми роками у багатьох країнах спостерігається стрімке зростання виробництва органічної продукції птахівництва, що є результатом підвищеного попиту споживачів на корисні та натуральні харчові продукти, вироблені без застосування гормонів, антибіотиків, хімічних речовин, генетично модифікованих організмів. З іншого боку, на вибір споживачами

даної групи харчових продуктів у розвинених країнах впливають етичні аспекти утримання птиці та їх благополуччя. В Україні з'являється досить широке коло споживачів, які готові платити більше за впевненість у тому, що вони споживають дійсно безпечний та якісний продукт [8].

Органічне виробництво продукції птахівництва в Україні має здійснюватися із дотриманням Закону України «Про основні принципи та вимоги до органічного виробництва, обігу та маркування органічної продукції», та відповідно до ряду підзаконних нормативно-правових актів [10]. З огляду на те, що експорт української органічної продукції здійснюється переважно в Європу, врахування вимог Європейського законодавства повинно мати вирішальне значення для національних виробників даного виду продукції. Під час вирощування птиці також варто враховувати вимоги міжнародних стандартів МЕБ та Codex Alimentarius.

Як галузь сільськогосподарського виробництва, що найбільш динамічно розвивається, птахівництво нарощує не тільки обсяги виробництва основної продукції, але й, логічно, обсяги енерговитрат. Тому, пошук енергоощадних рішень – особливо актуальна для підприємств птахівництва тема, зокрема в умовах регулярного підвищення вартості на енергоресурси. Поруч із основною продукцією, підприємства птахівництва генерують значні обсяги посліду, залишків шкаралупи після інкубації, відходів бійні тощо. Часто вони сприймаються, як відходи, від яких самі клопоти і жодної користі. І дарма, що світ демонструє кардинально інше, свідоме ставлення до побічних продуктів органічного походження, максимально використовуючи їх потенціал.

Органічні відходи птахівництва – це власний енергетичний ресурс підприємств, покликаний на скорочення енерговитрат виробництва, диверсифікацію бізнесу та створення доданої вартості підприємств птахівництва. Цей широкий спектр переваг забезпечує відповідальне поводження підприємства з органічними відходами власного виробництва, зокрема шляхом впровадження біогазових технологій, як найбільш ефективного способу утилізації та перетворення даного типу сировини. Це

пояснюється ефективністю їх застосування у значному різноманітті специфічних вимог біомаси та отримуваних кінцевих продуктах біогазового виробництва, зокрема теплової та електричної енергії, палива для автотранспорту, біометану та збалансованих біодобрих для відтворення родючого шару ґрунту та підвищення врожайності сільськогосподарських культур.

Підприємства птахівництва розвиваються в напрямі створення потужних промислових комплексів навколо великих міст та промислових центрів. Вплив факторів близькості та концентрації міського населення на розміщення таких підприємств, окрім переваг з огляду на перспективи реалізації основних видів продукції, має й енергетичну перевагу, завдяки включенню у виробничий ланцюг біогазової станції, а саме – досяжного кінцевого споживача енергії з біогазу. Значення біогазових станцій та доцільність імплементації таких об'єктів у виробничий цикл підприємства важко переоцінити, адже вирішується не тільки питання утилізації органічних відходів птахівництва шляхом їх перетворення у відновлювані джерела енергії та досягнення повної або часткової енергонезалежності підприємства. Мова йде і про уникнення проявів соціальної напруги у регіоні, і про розвиток регіональної енергетики, і про активно чисті технології, що уможливлюють створення органічного виробництва тощо.

Питання поводження із органічними відходами перебуває у фазі активного врегулювання у зв'язку з гармонізацією чинного законодавства України із вимогами Європейського Союзу. Ще трохи і запрацює підхід, згідно якого функціонує європейський ринок відповідального підприємництва, а саме: підприємство, що здійснює виробничу діяльність, зобов'язане реалізовувати утилізацію органічних відходів. Доки дана умова не виконана – підприємство не отримує експлуатаційного дозволу. Введенню даних умов з боку держави передувало законодавчо-врегульоване стимулювання впровадження об'єктів утилізації органічних відходів. На сьогодні, впровадження рішень з утилізації органічних відходів підприємств в Україні має державну підтримку, період якої дозволяє і окупити

впроваджені біогазові станції, і заробляти на продуктах біогазового виробництва.

Отже, ключовими аспектами сталого розвитку в сфері птахівництва мають стати: економічна стійкість – підтримка локальних виробників, диверсифікація ринку, розвиток експорту; екологічна безпека – скорочення викидів, переробка відходів, ефективне використання ресурсів; соціальна відповідальність – забезпечення належних умов праці, доступність якісної продукції для населення.

Висновки. В умовах глобальної трансформації аграрного ринку та потреби у зміцненні національної продовольчої безпеки, птахівництво має стати пріоритетним напрямом державної політики у сфері аграрного розвитку. Сталий розвиток галузі - це не лише ефективне виробництво, але й екологічна безпека, соціальна відповідальність, інноваційний потенціал і довгострокова конкурентоспроможність. Наша держава має значний потенціал для розвитку сталого птахівництва, який сприятиме підвищенню конкурентоспроможності вітчизняної продукції на міжнародних ринках, створенню нових робочих місць та покращенню екологічної ситуації в країні.

Важливе місце в контексті сталого розвитку також займає питання екологічної відповідальності птахівництва. З огляду на зростаючу увагу міжнародної спільноти та споживачів до впливу аграрного виробництва на довкілля, українським підприємствам необхідно впроваджувати екологічні ініціативи, які не лише сприятимуть збереженню навколишнього середовища, але й відкриють нові можливості для бізнесу. Враховуючи зростаючу увагу споживачів до екологічних питань, такі ініціативи можуть стати важливим конкурентним перевагою на ринку. До них належать органічне птахівництво, управління відходами, мінімізація викидів парникових газів, підвищення енергоефективності, використання відновлюваних джерел енергії, сертифікація відповідно до міжнародних стандартів (EU Organic, ISO 14001, HACCP, GlobalG.A.P. тощо).

Крім того, принципи, які відповідають завданню збереження навколишнього середовища та враховують пріоритетність екологічної

парадигми, є запорукою запобігання екологічним ризикам. Інтенсифікація птахівництва потребує правильного використання відходів, які нагромаджуються у великій кількості в зонах діяльності комплексів. Виробництво органомінеральних добрив на основі курячого посліду дає змогу птахопідприємствам не лише значно зменшити викиди забруднювачів в атмосферне повітря, а й отримувати додатковий прибуток. Успішне впровадження запропонованих заходів дозволить українському птахівництву не лише відновитися після кризи, а й вийти на новий рівень інтеграції в глобальні ринки.

Література

1. Заходим М. Продовольча безпека та її місце у структурі економічної безпеки держави. Інноваційна економіка. 2022. № 1. С. 31-37. DOI: <https://doi.org/10.37332/23091533.2022.1.4>
2. Мех Л. М., Рублевська Л. Ю. Роль України в забезпеченні глобальної продовольчої безпеки. The latest implementation of technologies in education: Abstracts of IV International Scientific and Practical Conference. Munich, Germany 2022. Pp. 89-93.
3. Shuliar A. L., Shuliar A. L., Tkachuk V. P. The current state of Ukrainian agrarian business and its impact on global food safety. The impact of the war on the development of Ukraine's agricultural sector : materials of International scientific conference, December 6–7, 2023. Częstochowa, the Republic of Poland. Riga, Latvia: Baltija Publishing, 2023. P. 66-69. DOI: <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-384-2-16>
4. Палапа Н. В., Дем'янюк О. С., Нагорнюк О. М. Продовольча безпека України: стан та актуальні питання сьогодення. Агроекологічний журнал. 2022. № 2. С. 34-45. DOI: <https://doi.org/10.33730/2077-4893.2.2022.263314>
5. Кваша С. М., Вакуленко В. Л. Теоретичні основи продовольчої безпеки в умовах сьогодення. Вісник Херсонського національного технічного університету. 2023. № 4(87). С. 419-428. DOI: <https://doi.org/10.35546/kntu2078-4481.2023.4.55>

6. Понад чверть мільярда людей у світі зіткнулися з гострою нестачею продовольства. Ми – Україна : веб-сайт. URL: <http://surl.li/nfuqo> (дата звернення: 13.07.2025).

7. Крилов Д. В. Проблеми забезпечення продовольчої безпеки України в сучасних умовах. Проблеми сучасних трансформацій. Серія : Економіка та управління. 2023. № 7. С. 419-428. DOI: <https://doi.org/10.54929/2786-5738-2023-7-03-07>

8. Analysis of Production and Sales of Organic Products in Ukrainian Agricultural Enterprises/ R. Ostapenko et al. Sustainability. 2020 Jan. 12 (8). 3416 p. DOI: <https://doi.org/10.3390/su12083416>

9. Яців С.Ф. Стан і перспективи розвитку птахівництва у сільськогосподарських підприємствах України. *Агросвіт*. 2021. № 16. С. 26-33.

10. Pytrik Reidsma, Miranda Meuwissen, Francesco Accatino, Franziska Appel, Isabel Bardaji, Isabeau Coopmans, Camelia Gavrilescu, Florian Heinrich, Vitaliy Krupin, Gordana Manevska Tasevska, Mariya Peneva, Jens Rommel, Simone Severini, Bárbara Soriano, Julie Urquhart, Katarzyna Zawalińska, Wim Paas How do Stakeholders Perceive the Sustainability and Resilience of EU Farming Systems? *EuroChoices*. 2020. Vol. 19. Is. 2. P. 18-27.

References

1. Zakhodym, M. (2022), “Food security and its place in the structure of the economic security of the state”, *Innovatsijna ekonomika*, vol. 1, pp. 31-37. DOI: <https://doi.org/10.37332/23091533.2022.1.4>

2. Mekh, L.M. and Rublevs'ka, L.Yu. (2022), “The role of Ukraine in ensuring global food security”, *The latest implementation of technologies in education: Abstracts of IV International Scientific and Practical Conference*, Munich, Germany, pp. 89-93.

3. Shuliar, A.L. Shuliar, A.L. and Tkachuk, V.P. (2023), “The current state of Ukrainian agrarian business and its impact on global food safety”, *The impact of the war on the development of Ukraine's agricultural sector: materials of*

International scientific conference, December 6-7, Częstochowa, Republic of Poland, Baltija Publishing, Riga, Latvia, pp. 66-69. DOI: <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-384-2-16>

4. Palapa, N.V. Dem'ianiuk, O.S. and Nahorniuk, O.M. (2022), "Food security in Ukraine: state and current issues of nowadays", Ahroekolohichnyj zhurnal, vol. 2, pp. 34-45. DOI: <https://doi.org/10.33730/2077-4893.2.2022.263314>

5. Kvasha, S.M. and Vakulenko, V.L. (2023), "Theoretical foundations of food security in the modern world", Visnyk Khersons'koho natsional'noho tekhnichnoho universytetu, vol. 4(87), pp. 419-428. DOI: <https://doi.org/10.35546/kntu2078-4481.2023.4.55>

6. Krotovs'ka, O (2023), "More than a quarter of a billion people worldwide will face acute food shortages in 2022", available at: <http://surl.li/nfuqo> (Accessed 13.07.2025).

7. Krylov, D.V. (2023), "Problems of Ensuring Food Security of Ukraine in Modern Conditions", Problemy suchasnykh transformatsij. Seriia : Ekonomika ta upravlinnia, vol. 7, pp. 419-428. DOI: <https://doi.org/10.54929/2786-5738-2023-7-03-07>

8. Ostapenko, R. (2020), "Analysis of Production and Sales of Organic Products in Ukrainian Agricultural Enterprises", Sustainability, vol. 12 (8), 3416 p. DOI: <https://doi.org/10.3390/su12083416>

9. Yatsiv, S. (2021), "State and prospects of poultry development in agricultural enterprises of Ukraine", Agrosvit, vol. 16, pp. 26-33.

10. Reidsma, P. Meuwissen, M. Accatino, F. Appel, F. Bardaji, I. Coopmans, I. Gavrilescu, C. Heinrich, F. Krupin, V. Manevska Tasevska, G. Peneva, M. Rommel, J. Severini, S. Soriano, B. Urquhart, J. Zawalińska, K. and Paas, W. (2020), "How do Stakeholders Perceive the Sustainability and Resilience of EU Farming Systems?", EuroChoices, Vol. 19, Is. 2, pp. 18-27.

Стаття надійшла до редакції 29.07.2025 р.